

Landskap: Blekinge län

Upptecknat av: P. G. Pettersson

Härad: Medelkupa

Adress: Lillhärda halmsjö

Socken: Lillhärda

Berättat av: P. G. Pettersson

Uppteckningsår: 1932

Född år 1864 i Lullabysmälund, Halmar län

3

Uppteckningen rör sig om gravvårdar och ynglingar!

Dessa frågor som här framställes skall här nödaktigt förklaras till full betänksamhet, efter som dätta är sådana som varit ett allmänt tal från urmens tid till nu, och här man hört sådana berättelser av hopbrutna försvar bland försädlarna, och upprepas bland befolkningen än i dag.

dän första frågan rör sig om stora gravstenar och hur man placerade dem över dän dödes grav, och dät var icke gängbart under våra försädlars tid att resa stora gravstenar över de dänas gravar dät var icke tillåtet för allmänheten under våra försädlars dätta fick icke förhållna utan vid högre ämbetsmännas bestyng.

MINDRE TILFÖRLITLIGT

Enkelheten av
stora gravstenar.

samt hamanalpungar och mäl där jämställda. till sådan
använde man större gravstenar, män där sattes i ke så att
det henderade där dröde att gå ivån, d. v. s. man ställde i ke
stenen i dräkt öra den gravstenen så att den kom att stå övar
där histan var placerad i graven, man ställde stenen
vid ändan på graven uti där fasta marken, så att där inte
skulle någon tryckande tyngd övar där begravne, ifall en
sadan man eller kvinna hade något eget medan där
var här i tiden så skulle han eller hon i ke ha något
som henderade sig till att komma upp och gå för att se
om sina penningar och räkenskaper, våra förfäder trodde
på det, och uti själva värdet var det så under förfä-
darnas tid, som härnadan tydligen skall bekräfas,
d. v. s. att våra förfäder begagnade endast trähvar, då
sådana skulle få sin plats vid en äldre människans grav
och dätta för honom endast för händar och sådana mäl
där jämställda, för arbetare och fattiga för honom i ke har.

MINORE TILLFÖRLITLIGT

Friestecken av
Frälsens

Stenblock
lades över
graven.

män man hade ett annat sätt som man fick begrava
sig utav under förfädernas tid man hade frihet till att
lägga ett stenblock över halva graven dvs. i västra ändan
på graven åt det håll som den dödes huvud var placerat
den lades ike helt på gravens övre yta dän lades ned
några tom i jorden med ännu ena ändan, så att dän andra
ändan stod några tom över jorden, dock uti sned
lutande ställning, på detta sätt begravde man sådana
som hade varit överlädiga människor här i livstiden mot
sina närmäns, sådana ville man kalla kvar uti
graven med sådana stenblock till att på detta sätt
förhindra dän att gå igen, ty dessa ynglingar var man
mycket rädda för, hade en sådan påsar hammet uti
hela eller på annat sätt blivit svannar, så hade man
väst att bliva sin döde motståndare hvitt utan stora
svårigheter och besvär med att besöka prästen och att
gå till den med till ynglingarens grav, och här inga förlikning.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

Göd gå igen

fr att skriva
en lin.

man har hört många berättelser om ynglingar som på
ett och annat sätt besökt sina uti livstiden omväxlingshamrator
varitt kavar, här en liten berättelse om en som lönade
ett stop brännvin av en annan, med löfte om att han
skulle återbelata det på bestämd tid, villkett han iske
gärde, ändock påstötningar gjordes av dän som lönade
bort sitt brännvin, så hände det att dän som lönade
bort brännvinet blev sjuk och dog, män på sin sjuk-
sän sände han bud på sin lantagare att dänne skulle
komma till hans sjukbädd, män lantagaren infant
sig iske, och fälden blev dän att då dän døde var
begraven, fick lantagaren till brännvinet iske någon
sa för dän døde, så fort märkvett fått på så han
dän begraven och förfätyde sig brännvinslönare evart
han befän sig utom hus, var han ute på promenad
hade han dän begraven vid sin sida, var han ute
och hörde hade han dän døde vid sin sida i skäret.

MINDRE
TILLFÖRLITLIGT

var han ute på sin egen gård eller i sina badar var han
 alltygamt förfälyd, med örfilar och hollhastningar, och
 fick ofta ligga sjuk från tre till och med nio dygn, ^{hände}
 blev s. h. gästakrammad, som alltid medförde ^{härskning}
 och sjukdom, och detta upphörde icke för än brännvinet
 sett var betalt, men nu blev det fråga om hur det skulle
 gå till att honna betala detta brännvin, och därför gick
 han ut på natten mellan kl-12 till 1 på natten och anropade
 den han lånade brännvinet utav, han fick och svar på
 frågan, som lød på att han skulle infinna sig mellan
 kl-12 och ett på lördagsnatten vid hans grav, samt
 brännvinet med sig, bekräfsatt skulle då gravas ned en
 aln dykt vid vänstra sidan på graven, detta måste
 efterföljas, och förut skulle man icke bli barom hvitt,
 då detta var värkställt blev lantagaren hvitt
 där alltid som hade utlånat brännvinet,
 och freden var nu åter gällande, med en avbön för det hända. —

Sid giv igen
för att ordna
sin räkenskaper.

så var det förlåtet, och från då natten han då
døde aldrig till sin brövinslinare mera,
en berättelse om en promonafamp i Glasebo, Gullabo
församling som icke hade sina papper helna vid sin
bortgång, denne anders, jettekatten, besökte ett kvin-
nekvarter natt mellan kl. 12,0, på nätterna ut-
om på tändagnätterna, medlemmarna i huset
var förskrämda övar dätta påhals, och tillmålade
prästen för att läsa, och göra en undersökning uti
hans rum, men dätta gäppte inte abs, prästen be-
sökte graven samt läste och bad där att alvan skulle
gå uti graven, men allt var lönlöst, han blev
fratfarande yengångare och hade inen ro i sin grav
men upptäkten kom och gav sig tillkänna på så
sätt att det kom en resande och bad att få stanna
övar natten då sade man till honom om vad
som hände där under nätterna, och man hade icke

RE, TILLFÖRLITLIGT

något annatt som att åsyfta honom än före detta
olsons skrivsam om där resande ville godtaga det
så fick han mycket gärna logera där, där resande
tog emot tillbudet med tacksamhet ty han fick
inträffe av att se vad som kunde existera där
han hade sig till ro när att säga det blev intet
av, för så kan ville se om detta kunde vara värde-
lighet, villhet han och så fick åtfara ty då hade
slaget 12 vad fick han se om inte olson, som han
tyckte, uti egen församling stiga in genom dörren och
gå fram till sitt gamla begra och på baksidan
av där öppna på en lönnhalida samt beöfva till
att plöja uti en del papper och pängar som ingen
uti huset hände till, han ordnade med det un-
der denna midnattstimm, och däråfter försvarat
han åt samma väg som han kom utan att tala
någon till eller att vidröra något annatt i huset, —

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

på morgon förklarade dänne resande vad han
upplevatt och sitt under natten, där g. h. s. gavast beud
till prästen som uti sin tur infan sig på platsen
och gjorde en grundlig undersökning efter den re-
sandes tal och utvisning, resultatet slog lora ut
och snart fant man ländalidan mäd de innelig-
gande papperu och pängarna som tillhörde byr-
hans förvaltning, man tog hand om såväl pän-
gar som räken skapar, och ham till dät resultat
att där fans en förskottning på 350. dalar som var
från hända byr hans medel, dessa pängar fans till
största delen tillgängliga uti dänna ländalida
och vad som fattades tillshöts av dän efterlevande
änkan, di allt var blott gjort prästen en avbön
för honom vid hans grav, samt tillgode honom
förlåtelsen för hans förselsse, samt lyfte frid övar honom,
från dän dagen fick han ro uti sin grav,

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV11
Död ansåses
sin mördare.

ännu en berättelse som är av ganska svår beskaf-
fenhet, och rör sig om otrohet inom äktenskapet
dåtta hände uti hvar måla vissefärdiga församling,
då var en kvinna som var otrogen mot sin man
dåtta pågick under en följd av år och medförde ett
ofredligt hufvudsakillande uti hemmet, och på grund
av att osin och sk. maror var mycket tillgäng-
ligt under den gamla svanna tiden, så hade den
otroga hustrun med den främmande mannens
tillgång som olägligen höll samman med den otrog-
na kvinnan, skapade sådant gift, och förgiftat
den äkta mannen med så att denne avled, här
drags icke några misstanke av myndigheterna
om dödsfallet, och ej heller gjordes någon undersök-
ning, den avlidne fick begravas uti tur och ordning
som sed var efter de gällande ritualer och någon an-
ger ännu då händelsen visade icke kvinnan vid gravens hållar.

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

män de som bar fram honom märkte något ovanligt
att histan var så tung att de 6 bärare höls med att digna
ned av bärden, så att man förstod redan då att dät
stod icke rätt till mörk dätta dödpallett, män alla teg
tills vidare, ty man levde på den tron att dät säkert
skulle visa sig uti framtiden huruvida döds-
pallett var utav naturlig art eller dät var ett brott
begånget, dätta visade sig också inom några få da-
gar. Den främmande mannen som hade bruket
äktenskapet blev hårt anfallen av den förseftade
som aldrig lemnade sin mördare någon ro, så
snart märknet föll på honom han aldrig gå ut
ty så fort han kom ut i dät fria, så hade han den
mördade på sin rygg och fick bära på honom
evart han än befän sig, och äftar varje gång,
han bruket denna bärden fick han ligga sydd
under nio dygn, och dätta fortsett till dät sinade livet ur honom.

däråftår fortsatte samma öde med änkian efter dän
avlidne föräktade mannen, han var och förtalen gen-
gångs till beklännelse avlades framför präst och
kyrkoråd. man tog hand om kvinnan och förde hånne
till sin mans grav där han fick avlägga samma
fullständiga beklännelse samt på hånne bedyr sin
man om förlåtelse och tillgift för sin delaktighet
uti dät begångna brott, uti prästen och kyrkorådet
närvaro. kvinnan blev bortförd från platsen, och
avlämnad från graven medan prästen i nyotäste
setalen och lyfte frid över dän döde, och bad att
han skulle på så uti sin grav till dommedag, dän
så olyckligt bortgångne visade sig alldrig mer han
fick så uti sin grav, men kvinnan ställes inför
lagen där han fick sin dam dän löd på livstids
fängelse, hånnes tid blev icke lång här på en kort tid
dog hon av sorgar över brott och sin belägenhet.

ännu en berättelse om en violspelare som hade befattat de
sina att de skulle lägga hans instrument uti karslinsbista
då han varit död och skulle begravas, han var här uti sitt
instrument och hade fäst sig vid det mer än någon
annan sak här på gården. Lärigenom att han hade be-
fäst sig till dän utar strömkarlen vid ett karsvatten och
då fått lärt sin spelkonst, och var uti vissa fall icke
användbar för någon annan, men på grund därav att
de efterlevande tyckte sig vella behålla dän till ett
menne efter dän bortgångne spelmästaren, så underlät
man att lägga ned violen uti bistan vid dän dödes
sida som han hade begärt medan han fanns här uti
livetiden. Däna ännu trädelsen skapade en ynggärgare
efter spelmännens död, så fort han varit begravnen be-
sökte han sitt hem under nätterna tog fram sin viol
och drog fram de mest sorgliga bitar, lätta hått han
på med under midnattstimen varje natt, man såg

RE
TILLFÖRITLIGT

INDRE TILLFÖRLITLIGT

hanom uti sin försänliga skapad så sam när han
gick här på gården, man hade icke stänga ut honom
han gick obehindrat genom alla låsta dörrar hur om-
sorgsamt man viglade däm, och var man ville ställa
hans instrument så gick han i diräkt dit och tog
fram dät, och drog upp någon snyggt och blagandt lät,
så lade han ifrån sig sin viol och avläsnade sig
utan till att göra någon av de efterlevande någott
out, man berättade prästen och förklarade allt för po-
nom, han hade giva däm endast ett råd, och dät
blev att de skulle öppna graven och giva dän avlidne
sitt instrument under prästens ledning, vilthett man
och på gårde, då dätta vart värkstätt talade prästen
till dän döde om evig frid uti sin grav, samt
hyste frid övar honom till dän stora dommens
dag, och från dän tiden fick dän döde spebaren va
uti sin grav, och vart alldrig mer synlig uti sitt yordiska hem.

16
812 gr i gr
och rikom sin
pengar.

ännu en berättelse om en rik och förmögen, män dock
mycket enastående och snål bondgammal som sålde
sin myöln till de fattiga, män då han icke kunde för-
låga priset för sin myöln, äro andras prissivla så
blandade han sin myöln med vissa delar vatten
och sålde detta till de fattiga arbetare, dessa pengar hade
han andan och gämd på en sågar plats som ingen an-
nan kunde till, och hade samlat en ganska god
förmögenhet på de fattigas behovsätt, så blev han
 sjuk och dog, och någon annan uti farmen icke
icke om de nämnda pengarna, då där ställiga begrav-
ningen var äro, fick man snart påhals av den rika
bondgammal som ville se om sin sparade myölnhaga,
sedan samma kväll som han var begravd, då gäst-
na sitta till bords, visade han sig i fönstret på det
som där han hade sin massa förvarad, man gick ut
och frågade om graven var hänne hänne för trång eller — —

3442

eller vad han önskhade som skulle göras. man svarade
 honom icke. då trodde man att han hade något förbehållt inom
 husets väggar. däråftas kom han varje natt mellan kl-
 12-och-1-för att räkna sina upplagda pengar uti där-
 som där han hade dem förvarade. ingen av församlingens
 medlemmar vågade beivra det rummet. man gjorde en
 undersökning om förhållandet. man då kunde icke till
 något resultat. så kom där en dyarr och frimodig
 man som hade hört talas om detta rykte. han befarde
 att på taga det i h. spökrummet uti anspråk under
 en kort tid. villkret med nöje beviljades honom. man
 man förklarade för honom de tilldragelser som kom att
 hända uti detta rum under midnattens mörka timmar
 så att han måste vara beredd på att bli öfverraskad
 vid denna tidpunkt på natten. man svarade
 detta är mitt eget inträde att på se och utröna vad
 detta fenomen hinstammar ifrån och vad det har till uppgift.

ANDRE TILLFÖRLITLIGT

han tog rammet i anspråk uti sin ensamhet, och sedan
första natten kom bandgammeln in i rammet och riktade
sina steg till sin ländaläda och räknade om sina myölmån-
gar, och lade där uti två lögar och sade dät är för myölmån-
dät är för vattenmett, där har jag stulett för de fattiga för vil-
kett jag icke får någon nå i graven, och ingen värdare kan
jag fördröshold sätta övar dessa ägodelar, nu övar de fatti-
gar, pargar de bröna mitt samvett till evig tid, däråfter
lade han där samma uti sin ländaläda och riktade
sina steg ut igen om dösen, och allt var långt och stilla
under åfternatten, där främmande mannen som tagett ram-
met i anspråk öppade icke något om sina iakttagelser
under där första natten, han ville se förträttningen under
följande nätter, samma förhållande för och andra
natten, sammalunda där tredje natten, då hade han till-
falla uträknat hur dät förhöll sig med de fördröshold skattarna
och var de varit placerade, nu anmälde han dät fördröshold.

TILLFÖRLITLIGT

och åter hans utvisning gjorde man nu en undersökning
 som ledde till det resultatet att man kettade där fördolda
 böndslärdan. Här kettade man några hundra dalar som
 man bar till prästen och öfverlemnade till honom för vi-
 dade befordran till de fattiga som hade köpt sin mjölk
 av denna böndsgamman. Prästen sammankallade dessa
 fattiga och berättade där denna händelsen och bekräftade
 på sin prästliga kraft, att det var där avslutat me-
 ning att de fattiga skulle få sina pengar tillbaka igen
 och att han nu var beredd att tillåta var och en av
 dem sin del av där sparade samman. Dessa fattiga tog
 emot vad på deras bätt hem med största tacksamhet
 och bad prästen nedhålla guds välsignelse öfver där han
 sörja hvar och en och lösa hvar sin syndabur, och försäkra
 honom uti härrans värd, och giva honom uti sin grov-
 villhet och på prästen gjorde från där dagen låg böndsgamman
 i stillhet och ro uti sin grov, och syntes icke mera till på sin f.d. gård.

Denna berättelsen rör sig om en schenkräddare som hade
pängar att fodra ute i bygderna för råmradsarbete som
han under många år hade fått att fodra utav sina arbets-
givare. Han var ensam här i världen och hade icke någon
att lita sig till, och ingen hade reda på hans fodringsar uti
bygderna och därför kunde man icke göra några anspråk
på hans hender, efter hans dödsfall. Han dog ute i en lada
man hittade honom en lång tid efter döden hade in-
trätt, då kroppen redan var stadd i förrötnelse, man
begravde honom som ritualen på den tiden tillät för en
sadan som man icke hade reda på hur döden inträffat
d v s. att en sådan fick icke begravas som en kristen mä-
niska, alltså fick denna schenkräddare begravas norr
om kyrkan som en oyrönningsman, där gälvmärdare
och banditar lägo begravda, ändå att denna schen-
kräddare hade varit en stillsam och allvarlig och god
man, men nu hade han lemnat denna världen för alltid.

mån hämden lig uti hans hjärta som ingen viste om.
han bar denna hämd i tygthet för sig själva mot däm som
icke gjorde rätt mot honom under sin värksamhet, han var
begravd som en järningsman ända som han var en tillgiven
och god människa. mån efter dät att han var begravd
blev han en ynglingare och en ond ande som plågade
sina gäldenärer ända hela sohnen hos däm som han hade
haft sitt arbete förlocht, d. v. s. däm som var honom skul-
dig för sitt arbete. mån denna skuldaren till pliga-
ande hade däm icke uthärdat i längden, ty de viste
vaför dät var att de så ofta hade påhållning utav
sohnen skuldaren, de var skuldiga honom pångor
och därför kom han för att utkräva sin väl förtynta
lön. mån hur skulle man komma i tillfälle att betala
honom nu då han var död. mån dät måste på ett
eller annat sätt göras så vida man skulle få leva
i fred och ro för d. sk. gamle sohnen skuldaren som nu var en yngling-
gare.

män så beslöt alla gäldenärarna att anmälå sig för prästen
och redogöra för sina skuldar till sekenskräddaren, alla
ville betala vad de var honom skulldig, så att di hande
slippa dän plågoanden som besökte däm så ofta, och under
alla förhållanden då de icke hande undvika att vara
ute efter mörkrets inbrott i något ärende, alltså gav
prästen däm ett löfte att han skulle taga emot jän
gärna och placera däm i hyr och hussan till nötliga än-
darnål för de fattiga, som skulle på prästens ansvar
delas ut såsom en gåva från dän avlidne sekenskrädda-
ren, och bekräftade att dätta förföringsrätt såhant
skulle överensstämma med jergångarens velya, däråfter
shedde samling vid graven, och alla avlade full bekännelse
framför prästen och graven, och härmed vart di försäk-
rade om förlåtelse för sitt bedrägeri, så lyfte prästen
färd ävar dän døde skräddaren, nu fi icke gäldenärarna
fred för honom, män däråfter var dät prästen som blev antastad.

MINORE TILLFÖRLITLIGT

Sohenshräddaren ville bli flöjtad från denna
 skamliga begravningsplats han hade icke gatt själv
 för att ligga begravnen bland småpillingar och ayär-
 ningsmän han var en redig människa och hade döft
 en naturlig död förestän människan icke hade
 vårlatt sig om honom. han ville ligga begravnen
 bland de bristna människorna, han hade icke
 trivas bland ayärningsmän han var en god och
 ordentlig människa som gatt allom gatt under sin
 jordiska vandring, och nu öfverafade han prästen
 om gatt för att bli flöjtad till en annan plats
 i kyrkogården så snart mörkret föll på var
 Sohenshräddaren framme vid prästebastället
 och bad om att få bli flöjtad till en annan plats
 i kyrkogården detta beviljades och väntades
 med hylltyfles bekant och närvaro, sedan fick
 Sohenshräddaren ro uti sin nya grav som invigdes till minne
 ram,

Så tjue
går igen och
ber om förlåtelse.

ga det finnes ofantligt många berättelser om ynglingar som
uppträdde under våra förfäders tid, men till att avsluta våra
sagor måd skall vi inshränka oss till den både intressanta
och på samma gång beklagliga berättelsen om hemmagarva-
ren ynnas Pål, uti Konungens guldåra församling som stal kon-
huden för en granne lästades under mörka nattens timmar,
denna ynnas blev en ynglingare som aldrig fick någon
ro uti sin grav, efter hans död och begravning böjde
han sin vandring till sin grannes hem med den stulna
huden under armen, måd blagatit i bänfallande tonar
om tillgift för sitt syndiga tilltag för att han hade stulit
huden så skändligt från sin lärta, och icke belivatt trodd
därpå, ty det var en annan som blev trodd om tillgreppet
och blev häktad för det samma, och avled uti fängelset
medan han sat där oskuldigt, även dänne oskuldigt dände
blev en ynglingare och svär jingoande för garvaren som
hade avlagt falskt vittnesmål mot dän oskuldige och intygatt

3442

att han hade häft halsuden av dän oskuldige som blev straffadt
 för dät begångna brottet som hemmagarvaren själv hade be-
 gått. män redan efter fängens död gav dät sig tillmänna att
 dän dämde war oskuldig. stölden begicks på en tisdagsnatt, och
 varje tisdagsnatt kom dän döde fingen till dän bestulnes
 gärd, och ropade, jag har gått i döden för orättvisan jag är
 oskuldig, och så besökte han yonns påle in i hans rum där
 han låg uti sin säng och kramade i strypte honom un-
 der en timmas tid. varje tisdagsnatt, prästar eller andra
 religiösa mäniskvar hande icke göra något därvid, om man
 man rätt valade övar yonns på natten, ty fingen kom
 såsom ett osynligt andvåsen under natten, och ingen han-
 de hindra dänna osynliga varelsen att plåga den bortvur-
 ne garvaren, dät gick en tid, män så en dag då man
 kom in uti garvarens rum, låg han döel på morgonen
 på golvet jämte sin säng, man hande se att där hade ut-
 kämpats en häftig strid mellan yonns garvare och yongangaren.

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

garvaren hade dunnat under för sin stöld, och dät falska vittnes-
mäkt, dät var hans sista natt i livstiden för garvaren, och dän
oskälldige fängen hade nu fallbordat sin hämd på dätta sätt.
efter hans begravning blev dät nu hans tur att bli yngångare
och upträdde såsom sådan varje tisdagsnatt med dän stulna
huden under armen, till att jämsa och beklaga sig för sitt
stora bedrägeribrott mot både sin vän närboen och dän
oskälldigt beskölde och dömd fängen som fick sätta livet
till uti fängelset för hans falska vittnesmål, här måste nu
prästen ingripa samt med dän bestulne med sig till ynnas
pälis grav, och med bän och ånallan ställa dän döde och
dän levande under förlisning, och bedya dän döde hä-
danäftar ligga med ro uti sin grav och alldrig mer besöka
sin föne dätta vän närboen, ty allt var nu förlitet och nå-
gon ovänshap för dät shedda var nu icke mer till finnan-
des, därefter kom alldrig garvaren till närboens gård
och beklagade sig mera, män så blev dät andra synar som visade sig.

dät gäppte ike att bya frid ööar de båda antagari-
nas gravar. de upptrödde nu båda vid samma tid på tisdags-
nätterna. män nu båda uti sällskap, de afredade dock ike
någon människor härlanvättar, de endast for fram uti
gatorna med en svindlande fart och yrandehärande skri
som skade genom hela nädén. dät hade nu blivitt gastar
av de båda antagari-
arna, som uppfärligen var uti
omlopp och plögade varandra under nattens mörka
timmar. dät var obehagligt för mänskarne att hära
och se dätta, man hade öhö att iachtaga att ike komma
uti deras väg, under deras framfart och slagsmål ty de
slog alltid under sin framfart i gatorna, kom man då
uti deras väg då blev man leten i hot gastabramad och
blev liggande sjuk under tre to m nio dygn, och dät var
vad man måste achta sig för, män så kom där en sk.
trallhära och avgäppte obehagett, han drölligt band däm vid sina
gravar, och härmed fick däm fred och vila till dammedag.

28—
Därför sän om
hunder gangarna

sina föräldrar begagnade sig av många metoder för att få de
 döda till att ligga med ro uti sina gravar. Dvs. sådana sam-
 man trodde skulle gå igen, och under alla förhållanden såda-
 na som hade levat ett öfvermåttigt liv här i världen utom-
 girighet, bettighet och hat mot sina medmänniskor samt
 sådana som hade begagnat sig av tyvsnadbratt osv. v.
 vid sådana personars begravning använde man dockelt
 så många spikar till att sätta fast bröstet med, samt en
 del resårspikar mellan de vanliga, spikade fast lik-
 brästen invändigt i bröstet samt band samman händerna
 och fötterna, hade man på bröstet med särskilt in-
 skrifttygnar osv. till att förhindra däm döde att gå igen,
 det fanns även sådana som på sin dödsbädd befäl de däm
 öftarlervande att icke begagna stora spikar till bröstet
 och icke dra åt däm hårt, för att man ännade gå igen och besö-
 ka någon annan däm hade i livet, för att komma åt att
 plåga sina svärmar, ty detta bröstet hade däm givet och det skulle uppfällas

NÄRE TILLFÖRLITLIGT

Sindulda
spikar i
brösten.

vad en människa besvärde på sin dödsbädd någode man icke
 avstå med, dät mäste uti allt uppfällas, så framt man själv
 ville undgå att bli antastad av dän bortgångne, hvar gravstenar-
 na var bekväffade yorde ingenting till saken om di var ^{små} ~~små~~
 eller stora, man satte dän alldrig diräckt oöfvergraven
 som antalatt är, dätta berodde helt o.h. kallt på höghet
 o.h. blaspilnaden beland människorna, att yarden tyngde
 yorde icke hållar någott för dän dode, ty dän som under sin
 livstid bestämt sig för att gå efter däden han yorde dät ändå grökullen.
 män några gravhållar hade man för sed att icke äsa upp
 dätta smalle vara till hender för en yengångare, o.h. då niske-
 vade man att själva på lida någott ont ifrån den avlidne
 därför att man hindrat honom med den höga gravhållen,
 o.h. hållar fick man plantera växter på sådana gravar, dätta Väster på
 var till stort hender för en yengångare, o.h. på inga villkor gröarna.
 dän växten man hållar kristi kärne, för så då hade icke
 en yengångare macht till att komma upp o.h. gå ifrån, sådan var tron.

Blck.
Sällhörd

P. G. Pelttunen
1932

3442

88

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

30

gravgods.

Brinnvin.

Penger.

Om föremål med sig i graven, dät var nästan allmän sed,
ja dät var en sed bland både fattiga och rika under våra förfäders
tid, en sak man hållt här här i världen måste man ha med sig
i graven, åtminstone en del av sådant föremål, såsom ett
halvstap brännvin för en mans död, dät var allmänt bruk
för både fattiga och rika, och fick på inga villkor fattas
uti histen med dän dödes huvudgärd, d v s. för en sådan
sak hade begagnatt stått dygter medan han var här
i världen, så var dät många andra föremål som man
själva begärde att få med sig i graven, medan man
levde, såsom en viss summa pengar om man var utav
rik och förvänta hörd, dessa pengar skulle man ha
till att låsa sig in i himmelriket med på uppståndelse.
Lagen dätas mera pengar man hade med sig, ju lät-
tare skulle man bli trodde man, dän fattige som inga
pengar hade han skulle få ståna utanför, ty dän
hade förväntat sitt jord dätet, och hade icke på hamma där in.

andra dönmät skulle ha en del andra dyrbara
föremål med sig i graven såsom kättor silversaker utav
skilda slag, gamla pärlor och färmögna kvinno- färedrog
guldringar, belysningar, ringar, använd av guld, och ärringar,
även en hel del andra dyrgripar, såsom klädesplagg av siden
och sammet som gagna till i större mängder uti sina
familjerna, sådant sade man till om förän man blev
nedlagd på sin synbädd, och medan man ännu hade
sitt naturligt förstånd, och vad en människa bestämde
uti lätta hänsen till medan man levde och var vid
fall sans, fick man inte försöka att uppfäll, då man var
och då det var man sämre på att man skulle skapatt
en ynglingare, som kom till att ofta besöka sitt förra
hem och se om sina tillhörigheter som man hade skött
helt om sig uti graven, lätta uppade sig på flera
ställen där man icke tagett dessa föremål uti och,
och ärtadkams härigenom många olägenheter från dän avlidne.

män framför allt var det frågan om bröllopsstassen
som våra förfäder kallade bond- och bondgammens be-
klädnad under vigseln. dessa påsedlar förvarade
man väl till sin begravningsdag då man så mycket
saw sig göra till skulle kläddas uti denna skrud. I v. 1.
icke de yttre grova plaggen, för mannen var det endast
underkläderna som skulle förvaras till han skulle be-
gravas. och då fick man inte försöka att kläda honom
uti det så framt han inte själv hade förtäit län under
sin livstid, män kvinnans beklädnad dän hela utom
skorna. dän övriga beklädningen som var av siden
fanns alltid till i gott skick och måste i sin helhet påklädas
hänne efter döden då man var klar till att lägga hänne
i kistan. itfölyt med de ringar, smäcken, medylar och
vigselhaar som han bar på sitt bröst under hvarvdeskap
(och hvarsängstiden som var så rikmar) allt dätta skulle
följa en förmägen hustru på dän sista färden i graven.

uppfölde man icke dätta äligganden så blev man skold
till en yengångares orv i graven, dvs. dån avlidna gjorde
sina besök till sitt f. d. hem för att se om sina tillhörig-
heter som dån dode hade skollatt haft med sig i graven
att hämta. Kost något från hemmet efter dörden för
mädde man icke män att plöja om dät och plöja
dät fram och ätar dät hade en yengångare, och
lika som se till att icke någon begagnade deras till-
hörigheter, för så dät gick absolut icke att taga i bruk
något som en döende hade lagett förbehåll på att
få med sig i graven, tog man något sådant till
förbehåll, och hade dät på sig då man vistades
ute under bar himmel efter mörkrets inbrott, ja
då blev man gastskramad och blev dedsynen un-
der tre till nio dygn och fick brämas till gallan hem
upp, och dät tog för övrigt en mycket lång tid i
anspråk för än man blev fullt återsteld, ja till tre veckor. —

att de döda blev yngångare dät kom sig därav att man
 icke uppförde di ansehelst som dän avlidne hade färe-
 bakt sina värtäende under sin livstid och skickat
 med i graven dät man hade utskatt och bestämt
 samt sådana som hade några gamla försvingar genom
 arbete eller handel, och icke blivett uppyrde på
 dän bestämda tiden, utan försökt att döva sig un-
 dan för en ärlig uppyrrelse medan man levde till
 samman här i världen, samt sådana som på ett eller
 annat sätt kommet i delo med varandra och hål-
 lett sig under ett avänshapligt förhållande och icke
 kommet till någon förenlig vänskap för än dö-
 den hade nykt levat en av dän, dessa antagonistar
 var de farligaste yngångare, kunde man då icke
 genom prästmans hjälp komma till förening vid dän
 dödes grav, då kunde dän efterlevande icke hysa
 mykett hopp om sitt eget liv, han blev då pinad till döds —

under tiden av dän döde matitändaren som var en farlig
yngångare för dän efterlevande ovännen, en sådan som
hade stulit något från sina wädmänshor och lidit
fördatt under sin lewstid fick hålla ingen wa uti sin
grav. han måste efter döden visa att han var dän
skuldige. han kom wäpne natt på bestämd tid och be-
såhte platsen där han hade begått sitt bratt, om dät
var utom eller inom hus var sak samma han visa-
de sig dän tillgripett hänt, män en sådan yngångare
var icke skadlig för de levande mänishorna han
gärde icke någon illa ty han hade icke ont uti sitt
senne till någon vid sin död. han hade ett bratt
på sitt samwete som brände honom och lätta gärde
att han blev yngångare, man sade alltid för en så-
dan warelle, på lö han gåu han ha tia i sha näl
gåwa, för si han ha int hatt må dän saken o gåwa, i si han ä
int falia sin han må gåwa te o spöna. han sha nä straf ha!

män annatt hände dät om dän bestulne dog färist, och
bratlingen leude hvar på yarden dä ficks dän skyldige
alldrig någon foed. "sam redan är berättatt i föregående
berättelse" dät var ganska farligt under våra färfärdas
tid att dö bort med ett brätt på sitt samvete och att
av vad slag dät vara mände, och färdänshold så
lät man alltid tillhålla dän man brutet emot då
man såg att dät närmade sig mot slutet och döden
böygade göra sig hänbar, och komma till en vän-
skaplig försaning med varandra för än man in-
trädde i döden. Nam man då till en god uppyräcke
dä slapp man att gå igen efter döden, de färligaste
jengångare var däm som hade gjort bänliga mord
dät eller gattar av däm och blev farliga för hela
allmänheten, för si rimm som vågade mot däm
så föll man affas för en våldsam sjuk dam som ingen
kunde bota för än den gick bort av sig själv. gatten hatade alla
levande.

att man hade alltid dörrarna stängda där en död låg
lika dät för honom alltid, men icke därför att dän döde
skulle komma ut och spöka, för si dät för honom alldrig
si länge de låg i van yord, men man hyste dän tron
att någon av andervärdens väsen kunde komma och
njäta bort dän döde för än dän döde kom ut i yord
gård, och därför skrev man hans på dörrarna och dörr-
träskellen, samt lade hans på dän dödes bröst, även
som bielel, salmbok, osv. i vittlän, allt detta sked-
de förhindra de onda andar att yöra tillträde där
en människa låg lik, den dödes spöktid började
icke för än då dän varit begravnen, då hände dät
ofta att dät visade sig på begravdagens kväll om
man hade begravett en ynglingare som hade nå-
got särskilt att utträtta vid sitt gamla hem, där
man i fortärrningen fick iakttaga vad dän dö-
de sökte efter eller vad som i bändam var undanfänt.

Att pila ned till i härr? Det har icke förekommit uti
dessa trakter det någon sägen förtälles, men däremot
uti någon beache under något stort träd såsom byörh
eller en, men endast sådana personer som man fant
döda och icke hande på något signalement på, dock
man hande icke taga reda på vad den tillhörde el-
ler vad dessa människor vaat för personer i sig självt.
Sådana människor fanns gott om under våra förfäders
tid, dessa hade till uppdrag att vandra land och rike
omkring och på detta tragiska sätt söka sin näring och
uthämt, deras gemensamma namn var öfver huvudet ta-
gett vandrande gesällar, sitt fullständiga namn och
adress gav dessa personer alldrig tillkänna, och några
papper som utvisade var deras hemort var, det innehade
den icke, de bettade föda och kläder till sitt uppehäl-
le, men bad alldrig om att få stanna hvar hos någon
färdig äro natten, de tog häst sin tillflykt uti boder

badstugor, vedstugor, vagnreden, och var icke sådana nattkä-
gar till handa där därnå lifon sig då natten föll på, så tog därnå
sin tillflykt in i vägen skog och beredde sig ett nattkä-
gar uti något boställe, dätt gick bra för därnå under därnå
varma årtiden, men då vintern kom och snöden låg ypp
var dät svårt för därnå att blara sig för därnå starka kyla-
tan, och på grund härav var dät många av dessa hring-
vandrar som duthade under och förs ihäl under de strän-
ga vinterna som existerade under våra föräldars tid,
då nu vären kom med sol och varme, och snöden hade
trätt bort, kunde man hetta på en och annan sidan ihäl-
faren gesäll som var uti starkt upplärningstillstånd,
hur man hettrade på därnå kunde vara på en hel slamp då
man besökte sina skogar för att hämta brände eller
byggnadsverke, ofta upptäcktes dessa likt genom hagar
na, som alltid för ett braxande liv då de finnar något
svårt och ruttett, och för de glupska fåglarna till födan.

RE
TILLFÖRLITLIGT

då man hörde och såg dessa fåglar fara och braka öfver skogen
viste man givet vad som var på färde, och begav sig dit
in för att söka efter en avliden gesäll. man behövde icke
söka länge efter då de tyf hvarandra utvisade noggrant där
plats där dån døde låg. ofta fanns dät icke mer än benst
lätligt hvar, men man måste försöka bort även dät och
begrava dät uti en backe, ofta upphittades sådana utav
jägare då de var ute på sinna jaktfärdar, man måste taga
hand om dån och begrava dån som sed var med dylika lish,
även kunde man källa på sådana ihälfarna människor
uti sina baddr, under vinterns tid då källden var mycket
starkt och påfestande, dätta inträffade såväl kvinnoar som
man tyf även kvinnoar vandrade landett nunt för att
på dätta sätt skapa sig sin livsnäring, dät var under den
gamla tiden då de fattiga måste söka sin utkomst hur
de kunde, ty man hade icke någon hjälp utav hvarandra
på dån tiden, dån för var tiggare staver i stor värksamhet.

skrift. av P. G. Pettersson
1932.

Blekinge
Tullhögens sv.

3442

22

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

41
Föreläsningens
begravning.

dät var dessa anna människor som skulle begravas uti någon
backe, och var icke värdiga till att få ligga uti någon yord på någon
kyrkugård, icke ens att bli yordfäst utav en prästman, för så dät
skulle kyrkostäten (kyrkuvården) göra uti dän församling där
lihetet höllades, man grävde en grop mycket djup på en plats där
icke människor eller dyer uppehöll sig, och i varje fall stäng-
de man inne gränslutrymmet med sten eller stakar så att icke
någon kom uti beövning med dän platsen ty dän blev och
blev för allt som liv och anda hade, man lade ned kroppen uti en
hierta med de kläder de döde hade på sig då man höllade dän,
man fälde då gropan halvt med yord näst lihetet så fasthätte
man med att lagga gropan full till brädden med sten och där
äflar något yord i vänt på och allra öfverst tre stora stenar,
dätta var att stensälva och ända till vilka man icke hade
någon naturlighet på de begravdes, skamligare än ett
dyer, dät här nämns att dänna stensälvning förhåller sig för dän
skald att dän och ända döde icke skulle stiga upp och gå igen. —

TILLFÖRLITLIGT

d v s. att kyrkostäten måste först gå och besöka prästen för än
 dän ohände fick begravas och redogöra för datt hela att man hittat
 dän döde samt angiva platsen vart dän döde var fannem o s v.
 samt med intyg från dän eller de som hittat likett att dän dän
 de var absolut ohänd och tillhörde icke dän församling dän
 dän påträffades som död, därefter fick kyrkostäten ringa
 kyrkyard med sig hem, samt de ord uti slutet han skulle
 läsa vid jordfästningen villhen han själv skulle värkställa
 dät berättas om om en kyrkostöt i yudi församling där en sådan
 begravning gordes, han läste icke jordfästningen rätt övar dän
 döde ohändt gesällen, han sade: pån yalen ä du homman, ä i yal
 kan ska du ligga, te du blix vächta, ä nä di anre stia äpp sin
 fan du stia äpp du mör, m än si dät byhades icke för kyrkostäten
 han fick ingen rō för gesällen för än han hade varit hos
 prästen och fått bättre besked och hushap, så att han kunde
 läsa jordfästningen rätt övar den ohändes grav, så fick
 gesällen rō uti sin grav i trachen under dän s h. gesällehen.

 ANDRE
 TILLFÖRLITLIGT